

Sygn. akt I ACa 47/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Edyta Mroczek (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Kaniok

SA Beata Kozłowska

Protokolant: sekretarz sądowy Marta Puszkarska

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa S. K.

przeciwko M. A., A. B. (1), M. B.,

A. B. (2), J. B. i I. A.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 30 września 2014 r., sygn. akt II C 1247/11

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie i pozostawia temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Beata Kozłowska Edyta Mroczek Ewa Kaniok

I A Ca 47/15

UZASADNIENIE

Powód S. K. po ostatecznym sprecyzowaniu pozwu pismem z dnia 17 września 2014 r. wniósł o zasądzenie od pozwanych: I. A., M. B., M. A., J. B., A. B. (1) i A. B. (2) kwoty 1.028.598 zł tytułem odszkodowania oraz kwoty 1.028.598 zł tytułem zadośćuczynienia i kwoty 50.000 zł na cele społeczne. Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania według norm przepisanych,

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 30 września 2014 r. oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanych kwotę 14 417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Powód S. K. jest sąsiadem pozwanej I. A.. W 2004 roku ukończył dwusemestralne studia podyplomowe w zakresie prawa europejskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu(...) S. W. w W.. Z uwagi na posiadane wykształcenie powód, z własnej inicjatywy udzielał pozwany pomocy prawnej w sprawach dotyczących uregulowania stanu prawnego

lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W.. W zamian za świadczoną pomoc pozwana A. B. (1) przez ponad rok sporządzała na własnym komputerze pisma dla powoda w monitorowanych przez niego sprawach pozwanych oraz sprawach innych osób, którym powód udzielał pomocy. Powód nie oczekiwał od pozwanych innej zapłaty niż świadczenie wzajemne A. B. (1).

Powód monitorował toczące się przez Sądem Okręgowym Warszawa - Praga w Warszawie postępowania z powództwa I. A. przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej (...) w W. w następujących sprawach: w sprawie o sygn. akt II C 990/09 o zobowiązanie do przeniesienia odrębnej własności lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. - zakończonej zwrotem pozwu, w sprawie o sygn. akt II C 1117/09 o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli - zakończonej zwrotem pozwu, o sygn. akt II C 715/09 o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli do przeniesienia odrębnej własności lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. połączonej do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą o sygn. akt II C 564/09 o przyjęcie w poczet członków - zakończonej oddaleniem powództwa a także w sprawie o sygn. akt II C 1119/09 o zapłatę kwoty 1.028.598 - zakończonej wyrokiem z dnia 14 października 2010 roku, w którym Sąd umorzył postępowanie w zakresie kwoty 678.598 zł, zaś w pozostałej części powództwo oddalił. W żadnych z wyżej wymienionych postępowań powód nie występował jako osoba uprawniona do działania w imieniu pozwanych.

Sąd Okręgowy wskazał ponadto, iż powód od 11 września 2006 roku jest pacjentem (...) oraz orzeczono wobec niego umiarkowany stopień niepełnosprawności. Tak przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zebranych w sprawie, a także zeznań świadków. Zeznanie świadka L. S. Sąd uznał za niewiarygodne w zakresie w jakim wskazała, że w ramach rozliczenia z pozwanymi, powód miał uzyskać od nich znaczą kwotę tytułem wynagrodzenia, gdyż jak sama wskazała, nie dopytywała powoda o szczegóły umowy z pozwanymi, nadto świadek jako bliska znajoma powoda niewątpliwie była zainteresowana wynikiem postępowania .

Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom powoda gdyż nie znajdują potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd Okręgowy oddalił zgłaszane w toku postępowania wnioski dowodowe powoda, gdyż nie zmierzały do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a prowadziły jedynie do przewlekłości postępowania, nadto wobec braku ujawnienia nowych okoliczności, były wnioskami spóźnionymi.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem powód nie wykazał, iż strony łączyła umowa zgodnie, z którą pozwani zobowiązali się do zapłaty na rzecz powoda uzyskanej w sprawie II C 119/09 kwoty odszkodowania w wysokości 1.028.100 zł za pomoc w monitorowaniu w/w sprawy. Ciężar dowodu istnienia przesłanek warunkujących odpowiedzialność kontraktową, czyli istnienia związku przyczynowego oraz powstania szkody, także w postaci utraconych korzyści, w świetle art. 6 k.c. spoczywa na wierzycielu, jako osobie, która z tychże faktów wywodzi skutki prawne. Musi on zatem najpierw udowodnić istnienie ważnego zobowiązania o określonej treści, w stosunku do którego czyni dłużnikowi zarzuty jego naruszenia.

Naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania w oparciu o art. 471 k.c. można dochodzić tylko wówczas, gdy strony łączył umowny stosunek zobowiązaniowy, czyli wtedy, gdy istniała ważna umowa. Twierdzenia powoda dotyczące treści umowy zawartej z pozwanymi nie zostały poparte żadnymi dowodami. Dokumenty i inne dowody przedstawione w sprawie dotyczą wyłącznie sytuacji materialnej powoda oraz spraw, w których powód sporządzał pisma procesowe w imieniu I. A.. Podkreślenia przy tym wymaga, iż pozwana A. B. (1), w zamian za udzieloną przez powoda pomoc zobowiązała się jedynie do sporządzania na własnym komputerze pism w sprawach, które powód monitorował i które dotyczyły samych pozwanych oraz innych osób korzystających z pomocy powoda. Powód nie wykazał też zaistnienia szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy szkodą a niewykonaniem zobowiązania.

Zdaniem Sądu Okręgowego powód nie udowodnił również przesłanek odpowiedzialności pozwanych wynikających z czynu niedozwolonego (art. 415, art. 444 i 445 k.c.) uzasadniających przyznanie mu odszkodowania i zadośćuczynienia.

Resumując Sąd Okręgowy uznał, iż powód nie wykazał, że pozwani zobowiązani są do zapłaty żądanej kwoty zarówno na podstawie reżimu odpowiedzialności kontraktowej, jak i deliktowej, nie wykazał także, iż uszczerbek na zdrowiu wywołany został zachowaniem pozwanych wynikającym z niewykonania zobowiązania lub czynu niedozwolonego. Również roszczenie o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez powoda cel społeczny należało uznać za bezzasadne wobec nieudowodnienia naruszenia dóbr osobistych powoda (art. 448 k.c.). O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył powód zaskarżając je w całości, któremu zarzucił naruszenie:

1) art. 5 k.c., dokonanie ustaleń niezgodnych ze stanem faktycznym w zw. z dokonaniem przez pozwanych czynów niedozwolonych wobec powoda oraz na szkodę Skarbu Państwa, pominięcie zeznań świadka Ł. S., pominięcie art. 230 k.p.c. i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP poprzez uniemożliwienie zadawania pytań skierowanych do pozwanych, oraz ich uchylanie i nie odnotowanie powyższego w treści protokołu rozprawy z dnia 17 września 2014r. ,

2) art. 217§1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 229 k.p.c., polegające na pominięciu wyjaśnień powoda oraz dokumentacji z akt sprawy wskazujących na istnienie umowy zawartej pomiędzy stronami, a także pominięcie dowodów w postaci rozbieżności zeznań pozwanej M. B. w porównaniu z zeznaniami z akt postępowania sygn. akt. II C 1119/09 Sądu Okręgowego Warszawa Praga w W. i zeznań I. A. w zw. z nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego z pominięciem dyspozycji art. 227 k.p.c., art. 258 k.p.c.

3) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 278 §1k.p.c., art.5 k.c. nieodpowiadających stanowi faktycznemu, określenie przez Sąd stanu zdrowia psychicznego powoda z pominięciem zaciągnięcia wiadomości specjalnych w oparciu o art. 278§1 k.p.c.,

4) nierozpoznanie istoty sprawy polegające na nierozpoznaniu zmienionego powództwa sformułowanego w piśmie z dnia 17.09.2014 r.,

5) prawa materialnego w zw. z dokonaniem ustaleń niezgodnych z dyspozycją art.5 k.c.

6) art. 32 ust.1 Konstytucji RP, w zakresie dyspozycji art. 162 k.p.c., art. 210§2 k.p.c., pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw, uniemożliwienie zadawania pytań celem ustalenia faktów istnienia umowy ustnej,

7) przepisów postępowania w zw. z dokonaniem ustaleń niezgodnych z dyspozycją art. 5 k.c., w zw. z niedostrzeżeniem art. 45ust.1 Konstytucji RP w zakresie zasądzenia od strony powodowej kosztów procesu w podwójnej wysokości.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o zasądzenie od pozwanych kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, o ile zmierza do uchylenia zaskarżonego wyroku, albowiem w sprawie doszło do nieważności postępowania na etapie wyrokowania.

Sąd Okręgowy w dniu 17 września 2014 r. zamknął rozprawę i postanowił odroczyć publikację orzeczenia do dnia 30 września 2014 r. W tym okresie wpłynęło szereg pism powoda - w tym pismo z dnia 22 września 2014 r. z wnioskiem o wyłączenie sędziego referenta (k.665, 667). Wniosek ten został rozpoznany postanowieniem z dnia 23 września 2014 r. (k.671). Kolejny wniosek o wyłączenie sędziego, oparty na innych przesłankach aniżeli wcześniejszy wniosek, został złożony przez powoda w dniu 29 września 2014 r. (k.714), który jednakże nie został rozpoznany. Opisaną wyżej sytuację normuje przepis art. 50§ 3 k.p.c., który nakazuje sędziemu, którego dotyczy wniosek o wyłączenie - wstrzymać się od udziału w sprawie. Tymczasem w dniu 30 września 2014 r. został wydany wyrok przez sąd, którego składowi przewodniczyła sędzia, co do której został złożony wniosek o wyłączenie i która miała obowiązek wstrzymać się od udziału w sprawie na podstawie art. 50 § 3 k.p.c.

Zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c., nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy.

W judykaturze w zakresie instytucji wyłączenia sędziego na wniosek, wyrażono pogląd, zaakceptowany przez Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę, zgodnie z którym rozpoznanie sprawy z naruszeniem art. 50 § 3 k.p.c. przez sędziego, co do którego następnie zapadło orzeczenie o jego wyłączeniu lub wniosek o wyłączenie oparty na art. 49 k.p.c. nie został w ogóle rozpoznany, należy uznać za rozpoznanie sprawy przez sędziego wyłączonego z mocy ustawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 stycznia 2003 r., I Ca 1186/03, OSA 2004 nr 12, poz. 47, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r. II PK 344/99). Sytuacja taka zaistniała w tej sprawie, bowiem, jak wskazano na wstępie, wniosek powoda z dnia 29 września 2014 r. o wyłączenie sędziego nie został rozpoznany. Zwrócić należy uwagę, iż tryb rozpoznania takiego wniosku przewiduje art. 52 k.p.c., zgodnie z którym o wyłączeniu rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, zaś Sąd II instancji może tę kwestię rozstrzygać wyłącznie w wyniku zażalenia na postanowienie Sądu I instancji. W konsekwencji przepisy nie przewidują żadnej możliwości oceny przez Sąd II instancji zasadności nierozstrzygniętego wniosku o wyłączenie sędziego opartego na przesłankach z art. 49 k.p.c. Powyższa regulacja ma na celu zagwarantowanie praw procesowych strony składającej wniosek o wyłączenie. Sąd Apelacyjny rozpoznając apelację powoda dostrzegł powyższe niedopatrzenie Sądu I Instancji i zwrócił akta sprawy celem rozpoznania w/w wniosku. Jednakże Sąd ten uchylił się od podjęcia merytorycznej decyzji w tym zakresie i umorzył postępowanie w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziego, uznając go za bezprzedmiotowy.

W konsekwencji wniosek ten nie został merytorycznie rozpoznany, co skutkuje uznaniem, że doszło do rozpoznania sprawy z naruszeniem art. 50 § 3 k.p.c. A skoro tak to rozpoznanie sprawy przez sędziego, co do którego wniosek o wyłączenie oparty na art. 49 k.p.c. nie został w ogóle rozpoznany, należy uznać za rozpoznanie sprawy przez sędziego wyłączonego z mocy ustawy - art. 379 pkt 4 k.p.c.

Na marginesie wskazać należy, iż niemożliwie było skontrolowanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia z dnia 9 maja 2016 r. w przedmiocie umorzenia postępowania co do wniosku o wyłączenie sędziego - w trybie art. 380 k.p.c. Przepis ten bowiem dotyczy kontroli tych postanowień sądu pierwszej instancji, które miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a zatem zapadły przed orzeczeniem co do istoty sprawy, co w tej sprawie nie miało miejsca.

W konsekwencji należy przyjąć, iż postępowanie przed Sądem I instancji, w zakresie objętym wyrokiem, dotknięte jest nieważnością - art. 379 pkt 4 k.p.c., a zatem na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. należało orzec, jak w sentencji.

Beata Kozłowska Edyta Mroczek Ewa Kaniok